

ไก่งามเพราะขน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๔๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ไก่งามเพราะขน คนงามเพราะแต่ง เขาคุยกันแต่เรื่องภายนอก ไก่งามเพราะขน ขนมันสวย พอขนมันสวยมันก็ชั่วคราว ของมันสมมุติขึ้นมา ไก่งามเพราะขน คนงามเพราะแต่ง แต่ศีลธรรม ไม่ว่าจะอย่างนั้นเลย สัตว์หอมทวนลม กลิ่นของสัตว์หอมไปทวนลม กลิ่นของสัตว์พาไป นั่นนะกลิ่นของ สัตว์ การงดเว้น การระงับ นี่เป็นศีล ศีลคือการตัดตนไป การตัดตนให้เป็นคนดี ไก่งามเพราะขน คน งามเพราะแต่งนี้ มันเกิดมา เราเกิดมา คนงามเกิดมานี้มันมีอำนาจวาสนา มันถือศีล ๕ ใจ เพราะรูป สวยตัวงามนั้นเพราะถือศีลมา เขามีบุญกุศลของเขา

ถึงทำมาแล้ว เกิดแล้วนี้ ทำความดีไม่ทำความดีอย่างหนึ่ง เกิดมาบุญกุศลพาเกิดนั้นอย่าง หนึ่ง เกิดมาแล้วสิ่งที่ให้เป็นบุญกุศล สิ่งที่เกิดมาแล้วนี้ให้มันสืบต่อไป นี่สิ่งที่ทำความดีอยู่ ความดี ที่ดีขึ้นนี้มันยังมีอยู่ สิ่งนี้มีอยู่เรื่อย ๆ ไปจนกว่าเรามองไม่ออก เพราะเรามองกันไม่ออก เราไม่ เข้าใจเรื่องสิ่งนั้น เวลาเราประพฤติปฏิบัติกัน เราถือเอาสิ่งนั้นเป็นความคาดหมายของใจมาคิดใจ

สิ่งที่คาดหมาย เห็นไหม ไก่งามเพราะขน คนงามเพราะแต่ง การประพฤติปฏิบัติธรรมก็ ต้องมีสิ่งที่ได้มา สิ่งที่ได้มาเพราะจินตนาการได้มา สิ่งทีละสมมา เห็นไหม การสะสมมาจนถึงไม่ เป็นความจริง มันเป็นการคาดการณ์ การคาดการณ์หมายของใจ ใจมันคาดหมายของมันไป มัน คิดของมันไปตามความเห็นของมันไป

นั่นนะเราศรัทธาความเชื่อ มันก็เหมือนไก่งามเพราะขน เรามีความเชื่อขึ้นมา นี้ ความเชื่อ ของเรา ความศรัทธาของเรา เกิดขึ้นมาของเรา แล้วเราจะรักษาศรัทธาของเราได้อย่างไร แล้ว ศรัทธาตัวนี้มันศรัทธา เห็นไหม มันคลอนแคลนไป มันไม่แน่นอนไป เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป สรรพสิ่งทุกอย่างเป็นอนิจจังทั้งหมด โลกนี้สรรพสิ่งเป็นอนิจจัง

แต่สิ่งที่เป็นอนิจจัง เรามองแต่สิ่งข้างนอกเป็นอนิจจัง แต่เราไม่เห็นความคิดของเราที่เป็นอนิจจังเลย ตั้งแต่เด็กมานี้มันแปรปรวนไปตลอด ความคิดเราจะแปรปรวนไปตลอด มันมีข้อมูลต่าง ๆ สะสมขึ้นมา มันจะปล่อยวางข้อมูลเก่า ๆ ไป ความคิดเราจะพัฒนาขึ้นไป พัฒนาขึ้นไปนะ ถ้ามีศีลธรรม ถ้าไม่มีศีลธรรมขึ้นไปมันไม่พัฒนาขึ้นไป มันไปตามความพอใจของตัว ความพอใจของตัวเอง เห็นไหม ก็เลสอยู่ในหัวใจตัวนี้นะ ตัวสิ่งนี้มันเป็นตัวที่ว่าเราจะกำจัดมัน

สิ่งนี้สิ่งที่พาเกิด จริตนิสัยเป็นจริตนิสัย แต่กิเลสเป็นกิเลสอีกอย่างหนึ่ง จริตนิสัยคือสันดาน เห็นไหม พระอรหันต์ทำให้สันกิเลสไปยังแก่สันดานไม่ได้ สันดานคือความเคยของใจ ใจมันเคยมาขนาดไหนนี่มันเป็นสิ่งนั้น สิ่งนั้นเป็นจริตนิสัย จริตนิสัยนี้ พระอรหันต์ต่าง ๆ ถึงไม่เหมือนกัน จริตนิสัยไม่เหมือนกัน การจะเทศนาว่าการก็ไม่เหมือนกัน การอบรมสั่งสอนก็ไม่เหมือนกัน ความชอบก็ไม่เหมือนกัน การกำจัดกิเลสก็ไม่เหมือนกัน

ความกำจัดกิเลส เห็นไหม กิเลสมันจะออกไปจากใจนี้เราต้องกำจัดกิเลสออกไปจากใจ ถึงว่ามันไม่ใช่การสะสม มันไม่ใช่การได้มา การสละออกไป การชะล้างออกไปมันถึงจะเป็นการได้ การได้คือการสละออก การสละออกสละออกอย่างไร สละออกสิ่งที่เราไม่เคยเห็นไม่เคยพบ เห็นไหม ความว่างของใจนี้เป็นความว่าง ๆ

มีคนพูดมากกว่า “จิตเป็นสมาธิ ๆ” สมาธิของเขา สมาธิความคิดของตัวเองใจ มันไม่ใช่สมาธิความเป็นจริง สมาธิความเป็นจริงนี้มันจะต่างจากโลกนี้มาก มันจะว่างมันจะเว้งว่างขนาดไหนมันก็เป็นสมาธิ สมาธินี้ น้ำเต็มแก้ว เห็นไหม ความสงบของใจนี้รักษาได้ ความสงบของใจมันมีอยู่แล้วโดยธรรมชาติของมัน เวลาเราคิดขึ้นมา เวลาเราฟุ้งซ่านขึ้นมา มันถึงจุดหนึ่งมันต้องสงบไป ความฟุ้งซ่านไม่อยู่กับเราตลอดไป ความสงบก็ไม่อยู่กับเราตลอดไป สิ่งใด ๆ ในโลกนี้เป็นอนิจจังทั้งหมดเลย

สิ่งใด ๆ เป็นอนิจจัง สิ่งนั้นถึงพึ่งไม่ได้ใจ สิ่งนี้พึ่งไม่ได้ สิ่งที่พึ่งได้เป็นอกุปกรรม เห็นไหม อกุปกรรมคือกรรมที่ไม่แปรสภาพ ไม่แปรปรวน สิ่งที่ไม่แปรปรวนอยู่ในหัวใจของเรา แต่ในหัวใจมีกิเลสตัวนี้มันถึงทำให้ใจนี้แปรปรวน สิ่งที่แปรปรวนอยู่นี้เพราะว่ากิเลสมันขับไส

มันขับไล่ให้แปรปรวนไป แล้วความแปรปรวนอันนี้เราก็คาดหมายคาดเดาออกมา ถึงว่าพอคาดหมายคาดเดาออกมาการปฏิบัติธรรมมันถึงเป็นการค้นடைใจ เป็นการค้นடை เป็นการคาดหมาย เป็นการก้าวหน้า เห็นใหม่ ไก่งามเพราะชนก็โปะเข้าไปลิ ขนโปะเข้าไป

อันนี้ก็เหมือนกัน การประพฤติปฏิบัติ เราจะได้สิ่งนั้น ๆ นี่มันเอาโลกมาคาคธรรมไป ถ้าเอาโลกมาคาคธรรมมันจะไม่ได้สิ่งใดเลย เราจะทำไปโดยที่ว่าจะอยากในเหตุ อยากในความเพียรในอยากในเหตุแล้วกระทำไป แต่ไม่อยากในผล ถ้าอยากในผลนั้นเป็นค้นหาซ้อนค้นหา สมุทัยซ้อนสมุทัย ถ้าสมุทัยซ้อนสมุทัยแล้วนี่มันเป็นกำลังสองของกิเลสที่ทำให้เราไม่รู้เรื่องเลย

แล้วมันก็ขับไล่ เห็นใหม่ มันขับไล่แล้วมันทำให้เราก้าวเดินตามความเห็นของมันไป มันจะเดินตามความเห็นของมัน ความเห็นของกิเลส ความคาดหมายของใจนั้นนะ กิเลสไม่มีเหตุผล มันจินตนาการได้หมด จินตนาการทำอะไรก็ได้ จินตนาการขึ้นมา แล้วจะสมเป้าหมายไม่สมเป้าหมายนั้นมันเป็นอธิฐานบารมีได้อย่างหนึ่ง แต่อธิฐานบารมีนั้นเป็นบารมี ๑๐ ทักษะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช้ใหม่

แต่ธรรมนี้มันมีอยู่แล้วไง เราจะคาดหมายธรรมนี้ เราจะคาดหมายว่า เหมือนกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตรัสรู้ธรรม...ธรรมไม่มีอยู่แล้วเราคาดหมายไป อันนั้นคาดหมายสิ่งที่ไม่ได้ แต่ธรรมมันมีอยู่ เห็นใหม่ ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอยู่แล้ว สิ่งที่มีอยู่แล้วนี้เราเพียงแต่ซุบมือเปิบ เรามานี้เราก็ซุบมือแล้วก็เปิบเข้าปาก แต่เราก็เปิบเข้าไปไม่ได้ เราไม่สามารถเปิบสิ่งที่มีอยู่เข้าปากของเราได้เลย เพราะอะไร? เพราะกิเลสตัวนี้ เพราะความไม่เห็นจริงของเราตัวนี้ ความกิเลสของเรานี้มันคาดหมาย มันเดาไป เห็นใหม่ สิ่งที่มีอยู่มันก็เดาให้มันผิดพลาดไป

เหมือนกับหมอ หมอที่ว่ารักษาโรคอยู่ เห็นใหม่ หมอรักษาโรคอยู่ หมอไม่ควรน่าจะเป็นเจ็บไข้ได้ป่วย หมอก็เจ็บไข้ได้ป่วยเหมือนกัน แล้วถ้าหมอไม่รักษาตัวเอง หมอเจ็บไข้ได้ป่วยหมอก็ต้องให้หมอรักษา เห็นใหม่ รักษาตัวเองไม่ได้ ไม่เข้าใจในตัวเองหรือว่าผ่าตัดตัวเองก็ไม่ได้ ต้องให้คนอื่นรักษาให้

แต่จิตไม่เป็นอย่างนั้น จิตปัจจุัตตังรู้จำเพาะตน ใจดวงใดดวงนั้นต้องเป็นผู้ชำระล้างใจดวงนั้นเอง กิเลสอยู่ในใจดวงนั้น ใจดวงนั้นต้องชำระใจดวงนั้น มันแปลกประหลาด มันกลับกัน มันทวนกระแสโลกทั้งหมด โลกหมุนไปตามกระแส กระแสของโลกเป็นไปตามกระแสแล้ว หมุนเวียนไปตามโลก แล้วเราก็คาดหมาย

หวังใจ หวังสิ่งนั้นเป็นที่พึง หวังสิ่งใดเป็นที่พึง นั่นนะไก่งามเพราะชน หวังแล้วไม่สมหวัง ชนไม่ใช่ตัว ชนกินไม่ได้ ชนนั้นเป็นแค่ระดับความงามเพื่อหลอกตาเฉย ๆ แต่จริง ๆ แล้วคือตัวของไก่อ้นั้น เห็นไหม ตัวของไก่อ้นั้นเป็นอาหารเราได้ เป็นสิ่งที่เอามาเป็นเนื้ออาหารได้ แต่ในไก่อ้นั้น มันก็มีกระดูก กระดูกนั้นกินไม่ได้ กระดูกนั้นทำให้เราตาย

ในความคิดความเห็นของเราก็เหมือนกัน เวลาเราขึ้นมาี้ ความศรัทธามันก็เหมือนกับชนของมันขึ้นมา ตัวศรัทธามันก็เกิดขึ้นมาจากใจ แต่ไม่ใช่ใจ สติปัญญาเกิดขึ้นมาจากใจ แล้วไม่ใช่ใจเลย ส่วนนี้เป็นสมมุติทั้งหมด สิ่งที่เป็นสมมุตินี้ สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา สิ่งที่เป็นสมมุติขึ้นมา เราจับใสขึ้นไปมันก็จะเป็นอย่างที่ว่ามันเกิดขึ้นมา สิ่งที่เป็นสมมุติมันทำลาย สิ่งที่เป็นสมมุติเข้าไป มันสัมปยุตกันเข้าไป แล้วมันวิปยุตออกมา คลายตัวออกมา ส่วนนี้คลายตัวออกมา จิตตัวนั้นหลุดพ้นออกไป จิตเท่านั้นถึงจะต้องรักษาตัวเอง

เห็นไหม กลิ่นของศีลหอมทวนลม หอมเพราะว่ามันเป็นไป เพราะว่าคุณงามความดีที่เราประพฤติ ทำคุณงามความดี ศีลนั้นไม่เบียดเบียนตนและไม่เบียดเบียนคนอื่น ทำให้เรานี้สดชื่น ผ่องใส อาจหาญรื่นเริงกล้าเข้าไปในสังคมใดก็เข้าได้เพราะศีลบริสุทธิ์ ศีลเราบริสุทธิ์ไม่มีความค้างพริ้วของใจเลย จะเข้าสังคมไหนก็เข้าได้โดยบริสุทธิ์ ร่างกายก็แจ่มใสเพราะอะไร? เพราะมันทำ ความดี มันให้คุณประโยชน์แก่พอสมควร เห็นไหม การไม่กินมากจนอืดเป็นเรือเกลืออย่างนี้มันก็เป็นเรื่องของศีล แต่โลกมองว่าเรื่องของศีลนี้เป็นเรื่องของความทุกข์ยาก เรื่องความลำบาก

นี่ศีลคัดแปลงตนให้เป็นคนดี แต่โลกไม่เห็นคุณงามความดีของศีลหรอก สีเลนนะ สุคะตัง ยันติ ศีลทำให้ปกติ เป็นความสุข ความปกติของใจนี้ มันพุ่งชันไปมันก็กลับมาความปกติ ความปกติของใจเท่านั้นมันถึงจะเป็นสิ่งที่ว่าอริศีล ศีลในความปกติของใจ ใจข้างในจะเป็นปกติ เห็น

ใหม่ ศีล สมาธิ ปัญญา มีศีลแล้วถึงจะมีสมาธิ สมาธิเกิดความตั้งมั่นของใจ ความตั้งมั่นของใจ
บ่อยครั้งเข้า ตรงนี้สำคัญ สำคัญตรงที่ยกขึ้นวิปัสสนา

พอจิตตั้งมั่นเข้าปัญญาเกิดขึ้น ทุกคนจะบอกเลยว่า จิตสงบแล้วใช้ปัญญาแล้ว มันมีความ
ถูกต้อง จิตเราสงบขึ้นมา เราก็ใช้ปัญญาหมุนไป ปัญญานั้นไม่ถูกต้องหรือ? ปัญญานั้นเป็นปัญญา
โลกียะ เห็นไหม งานไม่ชอบ งานไม่ชอบเพราะอะไร? เพราะมันทำความสงบของใจขึ้นมา มัน
พยายามไต่ตรงใจ มันจะปลดเปลื้อง ปลดปมของใจ ความคิดของใจที่ติดในปมไหนนี้ มันจะ
ปลดปมนั้นเข้ามา ๆ ปลดปมเข้ามานี้มันเป็นอะไร? มันเป็นสมณะใช่ไหม มันอยู่ในโลกียะไหม?

มันอยู่ในเราใจ มันอยู่ในเริ่มต้นของเรา มันอยู่ในโลกียะ มันเป็นโลกียะ ปัญญาอันนี้มัน
เป็นปัญญาในวงของสมมุติทั้งหมด มันไม่เป็นภาวนามยปัญญา ภาวนามยปัญญามันต้องยกขึ้น
วิปัสสนา ในสติปัฏฐาน ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม กาย เวทนา จิต ธรรมนั้นมันก็อยู่ที่เรา เราจะ
สามารถยกขึ้นมาได้ ถ้าเราสามารถยกขึ้นมาได้นี้มันถึงจะเป็นปัญญาของเรา มันถึงว่าปัจจัยตั้ง ใจ
ดวงนั้นต้องแก้ใจดวงนั้น ใจดวงนั้นมันสำคัญตรงนี้ มันก้าวเดินไม่ได้เหมือนกับสิ่งของ
เหมือนกับยานพาหนะที่มันขับเคลื่อนออกไป

ใจก็เหมือนกัน ถ้ามันขับเคลื่อนออกไปนี้ ความพะรุงพะรังของใจมันจะตัดทอนออกไป
ตัดทอนความพะรุงพะรังของใจ ใจเราที่เราทำความสงบของใจขึ้นมาแล้วเราชำระกิเลสไม่ได้ มัน
เป็นกันตรงนี้ ทำไมเรารู้สิ่งนั้นผิด สิ่งนั้นไม่ควรกระทำ ทำไมเราทำไม่ได้ เรายับยั้งใจเราไม่ได้
เรายับยั้งไม่ได้เพราะเราไม่ได้แก้มันที่ตรงต้นเหตุของมัน เราไปแก้ที่ปลายเหตุไป ไปแก้ที่อารมณ์
ความรู้สึกยับยั้งกันที่อารมณ์ แต่เราไม่สามารถแก้ที่ต้นเหตุ ต้นเหตุมันอยู่ตรงหัวใจ เห็นไหม
ต้นเหตุมันบอกว่าความดำริ “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา บัดนี้เธอจะเกิดอีกไม่ได้เลย เรา
จะไม่ดำริถึงเจ้า” นื่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเขี่ยมาร

ความดำริ เห็นไหม กิเลสมันเกิดตรงความดำริ เริ่มต้นความคิด แต่เราไปแก้ที่อารมณ์
ความรู้สึก ความคิดนี้มันก็ปรุงเป็นอารมณ์ออกมา แล้วเราก็ไปแก้ที่ปลายเหตุขึ้นมา เราถึงรู้ว่าสิ่ง

นั้นไม่ดี สิ่งนั้นผิดพลาด สิ่งนั้นไม่สมควรกระทำเลย แต่เราไม่สามารถยับยั้งสิ่งนั้นได้ เพราะเรา
ไม่ได้เริ่มต้นชำระสิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่ามันเป็นจุดเริ่มต้นใจ ความดำริใจ

ความดำริมันเกิดขึ้นมาจากใจ เห็นไหม เจตนาเจตสิกนี้ มันจะสะสมเข้าไป เจตนาออกมา
เจตนาที่มันก็ดำริออกมาแล้ว เจตนาที่ออกมาจากดำริด้วย มันก็พุ่งออกมาเป็นอารมณ์ เราไปแก้กัน
ที่ปลายเหตุ สิ่งที่เป็นปลายเหตุอันนี้มันถึงแก้ความทุกข์ไม่ได้ เราถึงต้องทำความสงบของใจ มันถึง
ว่าไม่ใช่ไก่งามเพราะชน ถ้าเรากคิดว่าไก่งามเพราะชน แล้วเราปฏิบัติกันแบบไก่งามเพราะชน มัน
จะเป็นลูกคำอารมณ์ของตัวเองไป

ลูกคำ เห็นไหม ลูกคำความเห็น ขนไม่ใช่ไก่ มันยังมีขนไม่ใช่ตัวไก่ ตัวไก่อยังมีกระดูก
ไก่อีก ยังมีความสกปรกสิ่งโสโครกในไก่ เราจะฆ่าไก่ เราจะกินไก่ เราต้องทำความสะอาดในไก่อ
นั้น ใจก็เหมือนกัน อารมณ์คือขนของมันนะ อารมณ์ปกป้องของใจ อารมณ์คือความคิดรู้สึกนี้ ทำ
ความสงบของใจเข้ามามันถึงจะอารมณ์อันนี้ มันจะเข้าถึงความสงบอันนี้

ความสงบอันนี้มันต้องย้อนกลับมา ทวนกระแสกลับไป ย้อนกลับเข้าไป ให้ใจดวงนี้คือตัว
ตาธรรมนะมันเริ่มมองเห็น เริ่มความเห็น ตาของใจ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เห็น
จากภายใน หมอ...เขาผ่าตัดร่างกายของมนุษย์มานี้ เป็นพันคนหมื่นคนขนาดไหน เขาไม่สามารถ
เห็นกายของเขาเองได้ เพราะอะไร? เพราะอันนั้นมันเป็นกายของคนอื่น มันเป็นกายนอก

กายอันนี้มันเป็นกายที่ว่ามันเกิดขึ้นมาตามอนิจจังขึ้นมา มันเกิดขึ้นมาตามสภาวะธรรม
สภาวะธรรมที่มันเกิดขึ้นเป็นมนุษย์นี้ แล้วทุกคนต้องทิ้งร่างกายนี้ไป เราเกิดมาแล้วเราก็ต้องทิ้ง
ร่างกายนี้ไปเหมือนกัน เราต้องทิ้งร่างกายไว้กับโลกนี้ จิตนี้มันต้องเป็นไปตามบุญกุศลของมันที่
พาไป หมอเขาเห็นแต่ร่างกายอันนั้น เขาไม่เห็นร่างกายโดยที่ตาของธรรมเขาไม่เห็น เขาเห็นแต่
เรื่องของโลกเขา ยิ่งเห็นเข้าไปแล้วมันก็ยิ่งเรื่องของโลก ยิ่งทำให้เกิดความโลภ ความโกรธ ความ
หลงลงไป

แต่ถ้าตาของใจมันเห็นเรื่องของกาย เห็นจากความสงบของใจ เห็นเรื่องของกายนี้ มันจะสยดสยอง มันจะขนพองสยองเกล้า เอ๊ะ! กายมันเป็นอย่างนี้หรือ.. ความเห็นของใจเป็นอย่างนี้หรือ.. สิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่สมมุติ มันเป็นสิ่งที่อาศัยชั่วคราว สิ่ง que อาศัยชั่วคราวเพราะเรามีกายเรามีใจขึ้นมา เราถึงได้ประพฤติปฏิบัติธรรมใช้ใหม่ เราถึงได้ฟังธรรม เราถึงปฏิบัติขึ้นมาได้ เพราะเรามีกายมีใจใช้ใหม่ เราถึงจะทำคุณงามความดีได้

เพราะกายกับใจนี้มันเป็นคุณงามความดีส่วนหนึ่ง เป็นคุณงามความดีของวิญญูะ เป็นคุณงามความดีของโลก แต่มันไม่เป็นคุณงามความดีของวิมุตติหรือ เพราะมันเป็นเศษส่วน มันเป็นส่วนที่เป็นสอุปาทิเสสนิพพาน เศษส่วนคือธาตุขันธ์นี้ มันเป็นส่วนหนึ่งของพระอรหันต์ เห็นใหม่ พระอรหันต์ที่สิ้นกิเลสไปแล้วก็ต้องทิ้งสิ่งนี้มันไป พระอรหันต์ก็มีกายกับใจเหมือนกัน แต่พระอรหันต์สิ้นสุดจากกิเลสเข้าไป สิ้นสุดจากกิเลสเข้าไปมันก็ทิ้งกายกับใจ

เพราะเราไม่เห็นเราถึงถึงไม่ได้ เพราะเราไม่เห็นเราถึงไม่สามารถวิปัสสนาได้ ถ้าเราเห็นขึ้นมา มันถึงว่าเห็นตามความจริง เห็นตัวไก่แล้วเชือดเหมือนกัน ทำลายกัน ชะล้างกัน ชะล้างกัน ที่ว่ากระดูกไก่กับไก่ เห็นใหม่ ความสกปรกในตัวของไก่ นี้ชำระสะสางกันไป ถ้ามันทิ้งสิ่งนั้นได้ มันก็ทิ้งเห็นใหม่ กินแต่เนื้อไก่ ศาสนธรรมคือความสุขของใจ มันมีแต่ความสุขล้วน ๆ ในหัวใจนั้น ในหัวใจนั้นมีความสุขขึ้นมา

นี่ศาสนาธรรมสอนอย่างนั้น ถึงไม่ใช่ไก่งามเพราะชน ไก่งามเพราะชนนี้เป็นความสมมุติของโลก การประพฤติปฏิบัติธรรมมันต้องเป็นปัจเจก ตั้ง มันเป็นใจแก่ใจ มันเป็นกิเลสในหัวใจ สร้างสถานะธรรมความเห็นของใจ เห็นใหม่ สติ สมาธิ ปัญญาขึ้นมา แล้วชำระกิเลสสิ่งนั้นออกไป มันถึงไม่ใช่เป็นเรื่องของอารมณ์โลก มันไม่ใช่เรื่อง โลกียะ มันเป็นเรื่อง โลกุตตระ โลกียะเป็นเรื่องของโลกเขา ที่สร้างโลกขึ้นมา โลกุตตระเท่านั้นที่ทำให้พ้นออกไปจากกิเลสได้

ถ้าพ้นจากกิเลสได้มันพ้นจากวิญญูะ เห็นใหม่ ถ้ากิเลสมันไม่ปกครองหัวใจเท่านั้น วิญญูะที่วนไปเพราะกิเลสผู้ให้วนไปจะไม่มีเลย มันมีแต่เศษส่วนร่างกายที่ต้องทิ้งไว้ในวิญญูะนี้เท่านั้น แต่

หัวใจพ้นหมดไป ถึงเป็นความเห็นของธรรมที่จะเกิดขึ้นจากหัวใจ จากหัวใจที่ประพฤติปฏิบัตินั้น
ถึงต้องประพฤติปฏิบัติเอง เอวัง